

Excavacions arqueològiques a la vil·la romana de l' Aiguacuit (Terrassa, Vallès Occidental) Octubre-Desembre 1987

Lourdes Mazaira Cabana-verdes, Ramon Jarrega Domingez

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

INDEX

- I.- Introducció.
  - II.- Treballs preliminars.
  - III.- Prospecció i delimitació del jaciment.
  - IV.- Conclusions de la primera fase.
  - V.- Sector 1 : introducció i metodologia.
  - VI.- Sector 1 : descripció dels treballs .
  - VII.- Sector 1 : conclusions preliminars.
-
- Inventari de materials.
  - Index de plànols.
  - Index de figures : excavació.
  - Index de figures : materials.
  - Index de làmines.

El jaciment romà de l'Aiguacuit es troba situat al municipi de Terrassa, a les afores del casc urbà, en direcció a Barcelona (plànol 1). Les restes arqueològiques de les hortes de l'Aiguacuit són conegudes des de fa molts anys, degut a les restes evidents sobre el terreny (parets de factura antiga visibles als marges de conreu, ceràmiques disperses en superfície, etc.). Tanmateix, es dona la circumstància de no haver-s'hi realitzat mai excavacions arqueològiques a aquest lloc, ni científicament controlades ni com a actuacions d'afeccionats ni furtius (almenys que es tingui notícia), la qual cosa fa de l'Aiguacuit un jaciment arqueològic verge i molt desconegut en tots els sentits.

La destrucció provocada al jaciment amb ocasió d'uns moviments de terres previs a la instal·lació d'unes naus industrials va provocar la realització d'unes excavacions arqueològiques d'urgència per part del Servei d'Arqueologia de la Direcció General del Patrimoni Artístic de la Generalitat de Catalunya, la realització de les quals va ésser encomanada als signants d'aquest text.

L'excavació arqueològica es va planificar i programar en dues fases: en la primera es pretenia delimitar l'extensió del jaciment i avaluar la magnitud dels danys causats al mateix, per a, partint dels resultats, establir quines zones del jaciment podrien conservar encara restes arqueològiques i procedir a la seva excavació, la qual cosa entraria ja en la segona fase dels treballs.

Des de fa temps, estudiosos i afeccionats terrassencs havien detectat la presència de restes arqueològiques als terrenys coneguts com "les hortes de l'Aiguacuit". Aquestes hortes varen desaparèixer a l'urbanitzar-se la zona per tal de dedicar-la a usos industrials, restant el jaciment inclòs dins el solar que, actualment, és limitat pels carrers de Guillem de Muntanyans, Galícia, Valls i Avinguda de Santa Eulàlia.

Al "Catàleg de restes i vestigis arqueològics del terme municipal de Terrassa" es registrà la vil·la romana de l'Aiguacuit, ampliant-se hipotèticament la superfície ocupada per la mateixa, tot incloent la zona limitada pels carrers de Santa Eulàlia, Guillem de Muntanyans, Mestre Trias i Llúria, especificant que, possiblement, no abastés tota aquesta extensió, però que la intenció a l'obrir la fitxa era garantir que no hi hauria més moviments de terra si no era amb la condició prèvia d'una plena prospecció i excavació arqueològica.

A la meitat oest de la zona protegida es dugué a terme, durant els darrers mesos, un considerable moviment de terres, amb l'objectiu d'acondicionar el terreny per a la futura construcció de naus industrials. A conseqüència d'aquesta remoció de terres es va modificar substancialment la topografia del lloc, elevant-se el terreny en alguns punts i rebaixant-lo en altres, operació que no tan sols alterà la topografia anterior, sino que també destruï una part del jaciment.

Per a establir els límits de la zona arqueològica i avaluar els danys comesos a la mateixa era indispensable conèixer quina era la situació del jaciment abans que s'efectuessin les obres abans citades. Es va procedir a recopilar, per tant, tota la informació, tant oral com escrita, que pogués

ajudar a establir quines eren les característiques del jaciment: dimensions, estructures arquitectòniques, materials arqueològics, etc. Paral·lelament es varen aixecar els perfils topogràfics del lloc i, finalment, s'inspeccionaren tots i cadascun dels munts de terra que presentaven material arqueològic, i que són fruit de la destrucció del jaciment.

Les escadusseres referències bibliogràfiques que existeixen sobre l'Aiguacuit segueixen totes les informacions proporcionades per l'investigador terrassenc Salvador Cardús i fan referència únicament a l'existència d'estructures - murs i paviments - i a l'aparició de ceràmica en superfície: "A les properes hortes de l'Aiguacuit, Eulàlia Elias trobà un coll de dòlium, el qual indicava amb xifres romanes la cabuda del gra o líquid que devia contenir. També hi abunda ceràmica llisa i vidrets.

En un dels marges d'aquestes hortes suaraençanes hi havia un dòlium, en part destrossat, i a uns quants metres i arran del camp, un important paviment romà. Dalt d'aquell marge es conserven unes muralles primitives, i paral·leles a aquestes muralles fou construïda una paret de picadís, del típic conglomerat de formigó romà. Aquestes muralles, possiblement ibèriques, voltaren el petit poblat. Les aigües, en menjar-se les terres del marge, han deixat al descobert el dòlium i el paviment esmentat" (1).

Aquestes poques dades bibliogràfiques han pogut ésser ampliades mercès a la informació aportada per persones que coneixen el jaciment, concretament per Antoni Moro i Joan Saladrigas.

Els senyors Moro i Saladrigas varen descriure les estructures i estrats arqueològics que podien observar-se al

-----
(1) CARDÚS, S.: "La ciutat i la seu episcopal d'Egara".

jaciment, abans d'efectuar-se al mateix les obres d'aterrassament. L'arqueòleg Antoni Moro, que per ésser especialista en la matèria va aportar dades més concretes i precisses, va poder també informar de les restes que va detectar visualment en el transcurs de les obres, i va posar a la nostra disposició la documentació gràfica de les restes arqueològiques abans citades.

X Segons les informacions d'Antoni Moro, al marge situat all'angle SW. del solar objecte d'estudi (veure plànol 2) es detectaven cinc murs, vistos en secció. Els tres primers (meitat oest del marge) eren orientats de NE. a SW. i foren aixecats amb fàbrica de pedra unida amb morter; el seu gruix era d'uns 0,60 m., conservant-se fins una alçada aproximada de 0,80 m. Els dos murs restants, situats a uns 10 m. a l'oest de la torre de conducció elèctrica existent en aquest indret, configuraven l'angle exterior d'alguna dependència o habitació de la vil.la. Al costat dels mateixos, al SE., apareixia un conjunt de pedres que semblaven formar part d'un nou mur, encara que la vegetació i estat del marge no permetien major concreció sobre aquest punt.

Actualment, i després del moviment de terres portat a terme a aquest sector, els tres primers murs esmentats han desaparegut, havent estat destruïts, apareixent cobert el lloc on es trobaven per terres que presenten abundant material d'època romana, tant arquitectònic com ceràmic (làmina 3, nos 4, 5, 10 i 11). Les estructures abans esmentades que podrien conformar l'angle d'una habitació no són ja visibles, donat que han estat cobertes per les terres vessades en aquest punt del marge. (làmina 1, n°s 1 a 9).

A 10 m. del marge, en direcció SW., el senyor Moro va localitzar un bloc de pedra, de gran tamany, que identificà com un tòrcul (làmina 1, 13). La zona en què es troba situat no conserva restes arqueològiques, havent estat traslladada aquesta peça amb motiu dels treballs d'aterrassament.

A l'angle NE. del solar existia un altre marge (veure plànol 2), al tall del qual s'observava un nou mur, també vist en secció, construït a base de morter i pedres.

Fou també considerat pel nostre informant com pertanyent a la vil·la romana. Tant el mur com la zona adjacent han estat sepultats en aixecar-se les actuals terrasses.

Finalment, i seguint la descripció donada per l'arqueòleg Antoni Moro, sabem que en obrir-se el carrer de Guillem de Muntanyans es rebaixà el terreny, destruint-se una part del jaciment (veure plànol 2). Al tall del marge creat a causa de l'apertura del carrer es detectaren les següents estructures i estrats: a la zona sud del tall, aparegueren dos murs, visibles en secció i que, per tant, corrien en direcció est-oest; a la meitat nord del tall aparegué també un estrat d'uns vint centímetres de potència per setanta de llargària, compost per pedres de gran tamany, terra, còdols, tègules i fragments de testos ceràmics.

En iniciar-se els treballs arqueològics no varen ésser detectats ni els murs ni l'estrat descrit, donat que una part del marge havia estat rebaixada i l'altre tapada amb aportació recent de terres (lám, 3, n. 4 a 17).

Amb l'objecte d'obtenir el màxim d'informació possible, es va interrogar el propietari i pagès de la masia de l'Aiguacuit, però la seva descripció del jaciment va entrar, pels motius que sigui, en franca contradicció amb totes les dades que es tenien recollides. Contradictòria fou també la versió donada per l'empresa promotora sobre les obres efectuades al solar, i han estat fins el moment infructuosos els intents de contactar, a través de la mateixa, amb els operaris de les pales excavadores que efectuaren els moviments de terres i la subsegüent destrucció parcial del jaciment.

La destrucció a què s'ha fet referència resta patent no tan sols a través de l'estudi de totes les dades citades fins al moment, sino que també és visible als munts de terra acumulats en diferents punts del solar i que procedeixen de l'extracció de terres al mateix. A partir de l'anàlisi superficial del jaciment es varen poder establir diferents tipus i categories en els munts de terra remoguda actualment visibles (munts A, B, C, D; veure plànol 3 i làmines 2, n. 2-9 i 14-17 i 3, n. 4 a 17).

En algun dels munts esmentats (munts A, B, D) es va detectar un tipus de terra arenosa, de textura mitjana, que presentava abundants materials arqueològics romans, principalment elements de caire constructiu, com fragments de paviments d'"opus signinum", pedres amb restes de morter corresponents a l'aparell de parets destruïdes i (menys abundantment) pedrells de tègula. Tots aquests elements constructius presenten evidències clares d'haver estat trencats recentment, com s'evidencia a les característiques de les fractures, i en el fet de presentar alguns d'ells marques de les dents de les pales excavadores. Aquests munts es detectaven al cantó SE. (munts A i D; làm. 2, n. 2-9 i 14-17) del jaciment i al NW. (munts B i C; làmina 3, n. 4 a 17); en aquest darrer, aquestes terres s'utilitzaren per a omplir un espai de 2 mts. aproximadament d'ample que separava el carrer de Guillem de Muntanyans del tall del terreny adjacent al mateix (munt B, làmina 7, n. 4 a 17, especialment 5, 8 i 12 a 17).

Un altre munt (munt C, làmina 2, n. 6-7 i 9), així com la rampa practicada paral·lelament al carrer citat més amunt, és compost d'una terra de color marró clar i textura argilosa, que presenta materials arqueològics similars als citats, es diferencia perquè aquests són molt menys abundants que en els casos citats; són sobretot de tipus ceràmic, no havent restes de material constructiu.

Existeixen, finalment, altres munts de terres de tipus diferents, que no presenten materials de factura humana barrejats o bé aquests, quan hi apareixen, són recents; aquestes terres deuen procedir d'altres llocs externs al jaciment arqueològic, trobant-se actualment dipositats a la terrassa nº 4 i a la zona propera a la masia de l'Aiguacuit (lám. 2, n. 10).

III

La situació general de l'àrea arqueològica facilitava una ràpida comprensió de la mateixa, degut a presentar uns límits topogràfics clars (tall del terreny que la limita pel sud i carrer de Guillem de Muntanyans, que ho fa per l'oest) i a la disposició aterassada actual del terreny, fruit dels rebaixos i acumulacions de terres portats a terme recentment, que permet una lectura vertical del mateix (plànol 3, làmina 2, n. 1 i 4; làmina 3, n. 1).

Es va procedir primerament a numerar i perfilar els talls del terreny que limiten i divideixen les terrasses actuals, així com el tall que limita el jaciment pel sud.

Aquesta numeració es va fer d'una forma continuada, partint del nord en direcció sud (plànol 3). El perfilat de les terrasses es va dur a terme seguint un sistema de mostreig, realitzant els perfils en zones concretes dels mateixos (làmina 3, n. 10-11 i 18-20; làmina 4, n. 1 a 20; làmina 5, n. 1 a 6).

Es va fer també un perfilat en una zona concreta del tall sud del jaciment (tall nº 5), en un punt on les acumulacions recents de terra permetien treballar amb major facilitat (làmina 5, n. 4 a 6), havent localitzat la primera filada d'un mur, comprovant-se l'arrasament del jaciment en aquest sector, malgrat que aquest no és total.

Pel que fa als talls 1 i 3 (fig. 1; làmina 2, n. 1, 4, 9, 11, 12, 15; làmina 3, n. 18 a 20; làmina 4, n. 4, 5, 7) es va poder constatar l'existència, per sota de les terres acumulades recentment amb motiu de les obres - reblit d'un estrat superficial - estrat 1 - que correspon al primitiu nivell de conreu; per sota d'aquest apareixia a ambdós talls un altre estrat de coloració vermellosa i d'argila com-

pacta, amb punts argilosos de color groc clar (estrat 2). Es detecta una presència a aquest estrat inferior, per bé que escadussera i poc significativa, de materials arqueològics, no havent-se localitzat, però, restes ceràmiques o d'altre tipus posteriors a època romana.

Al tall 3 es va identificar vers la seva meitat, un estrat inferior als abans citats, format per una argila compacta, de color vermell força viu, que no dona material arqueològic i que probablement és la terra verge o el substrat del terreny.

Al tall 2 (làmina 3, n. 18-20; 4, n. 1 a 4), malgrat tenir un espessor de només 30 cms. aproximadament (no hi ha terres acumulades recentment) es va procedir a fer un perfilat similar als anteriors. Va donar com a resultat un mateix estrat de terra de color marró clar, de textura mitjana, que presentava alguna concentració de pedres de morter que no semblava formar part de cap estructura arquitectònica "in situ" (làmina 3, n. 20; làmina 4, n. 1 a 3) va proporcionar abundant ceràmica d'època romana, d'entre la qual una bona representació de "terra sigillata gallica" i de parets fines amb decoració de barbotina apunta cap una cronologia aproximada de mitjans del segle I d. de J.C.

El tall 4 (figura 1), a la part superior presenta les mateixes característiques que els tall 1 i 3, mentre que a la part inferior es detecta una estratigrafia més complexa, relacionada amb elements arquitectònics possiblement "in situ" (làmina 4, n. 13 a 20; làmina 5, n. 1 a 3).

Partint de la informació recollida, es va decidir sondejar el terreny mitjançant la realització d'una sèrie de quadres de sondeig.

Un dels objectius encomanats per a la realització d'aquests treballs és l'avaluació de les destrosses efectuades al jaciment amb motiu de les recents remocions. Donat que, apart dels munts de terra provocats per les mateixes i que són plens de material arqueològic, no hi havia, en el moment de començar els treballs arqueològics, cap estructura arquitectònica visible, es va decidir actuar en una zona de la 4ª terrassa on s'apreciaven una sèrie de pedres que, per llur concentració i disposició, semblaven haver estat remogudes per la pala excavadora i deixades més o menys "in situ". Es varen retirar aquestes pedres, confirmant-se que formaven part d'un mur (plànol 3, làmina 2 n. 15-20).

Es va obrir al punt esmentat un quadre de 2 x 2 m. (Q-1; veure plànol 4; fig. 2 i 3; làmina 5, n. 7 a 20).

A pocs centímetres de fondària es va localitzar un llit de morter (U.E. 3) sobre el qual es recolzaven algunes pedres, lligades també amb morter (U.E. 2, làmina 5, n. 7 a 20), les quals, per la seva disposició, formaven part d'un mur arrassat. Al punt on finalitzava el llit de morter, trencat, hi ha una sèrie de pedres i còdols alineats, que semblen formar el basament d'un mur (U.E. 3, làmina 5, n. 15 a 20). La seva relació amb el llit de morter i les pedres que hi són superpostes no resta clara; pensem, però, que deuen ser contemporanis, donat que es troben a la mateixa alçada, no hi ha pedres sota el llit de morter i ambdòs elements descansen sobre el mateix estrat.

A la segona terrassa es va obrir un quadre de les mateixes característiques (2 x 2 m) (plànol 4, Q-II; fig. 4 i 5; làmina 6, n. 1 a 5). En superfície s'apreciaven una sèrie de pedres (calcàries i còdols) la finalitat de les quals no es va poder establir; es situaven a un mateix nivell en un estrat de terres de consistència mitjana, ric

en materials arqueològics (terra sigil.lata gál.lica, parets fines amb decoració de barbotina) entre altres, que apunten cap una cronologia de mitjans del segle I d. de J.C. (cronologia que es podrà matitzar a partir de les cales obertes a la terrassa 2, com veurem més endavant), semblant relacionar-se amb els resultats obtinguts en el perfilat del veí tall 2.

Les pedres i l'estrat que s'hi relaciona que acabem d'esmentar es concentraven a la part sud del sondeig, descansant sobre un nivell argilós, vermell, amb punts de natura també argilosa i color clar (U.E. 3, làmina 6, n. 5), que contenia alguns materials arqueològics romans escadussers i poc significatius (fragments de tègula, ceràmica comuna informe) i que aflorava al costat N. del quadre, descendent al cantó sud, on es situaven les pedres i l'estrat abans esmentat. Els materials arqueològics anaven disminuint a mesura que augmentava la fondària en la seva quantitat, enmig d'un estrat que per la seva homogeneïtat i compacitat calia relacionar amb la terra verge del terreny, fins que es va assolir aquesta, amb la qual cosa vàrem donar per finalitzat el sondeig.

Donat que al costat E. del tall 1 es detectava, a la part inferior del segon estrat, una concentració d'elements constructius fragmentats (làmina 4, n. 13) i que, per sota del mateix, al tall 4, es detectava un nou estrat amb materials arqueològics (làmina 4, n. 13 a 20; làmina 5, n. 1 a 3) es va decidir obrir al costat del lloc esmentat del tall 1 un sondeig de 2 x 1 m. per tal de comprovar si la seqüència estratigràfica que es constata al tall 4 es dona també al tall 1 (plànol 4, Q-III, fig. 6). Per sota de l'estrat nº 2 d'aquest sondeig apa-

reix un altre que presenta les mateixes característiques que l'estrat que es troba per sota del segon al tall nº 4 (U.E. 4), apareixent enmig d'aquests un estrat argilós que presenta poc material arqueològic (U.E. 3; làmina 6, n. 11). L'estrat 4 presenta, en canvi, abundant material ceràmic, destacant la presència de molts fragments de tègula sense coure. Es va comprovar amb això la identitat de l'esmentada seqüència, que finalitza amb la terra verge (U.E. 5), identificant el tipus de material arqueològic que presentava aquest estrat, material al qual hem fet referència abans.

A la terrassa nº 1 del jaciment es procedí a obrir tres rases, orientades de N. a S. i situades respectivament junt al carrer de Guillem de Muntanyans (rasa 1) al centre de la terrassa (rasa 2) i al límit d'aquesta amb el carrer d'en Valls (rasa 3) (plànols 3 i 4). Utilitzant una pàla excavadora tipus "retro" es buidà el contingut de la terra corresponent a les tres rases, treient els testos acumulats recentment, fins arribar al primitiu nivell de conreu.

A la rasa nº 1 es va treure a la llum el marge que limitava el solar pel costat de ponent, observant que per sota de l'estrat de conreu apareixien el que anomenem estrat 2, general a tot el jaciment, i sota aquest la terra verge (làmina 6, n. 12 a 13). Durant el procés d'apertura de la rasa foren remogudes les terres que formaven el que hem anomenat "munt B", procedents de la destrucció del jaciment i acumulades aquí per tal d'elevat el nivell del terreny (làmina 3, n. 4 a 17, especialment 5, 8 i 12 a 17).

Entre elles detectàrem una gran quantitat de material romà, tant fragments de ceràmica domèstica com d'elements

constructius: pedres amb morter que havien format part de l'aparell de murs, fragments de paviment d'"opus signinum" de diferents tamanys, així com fragments de tègula, ímbrex, estucs pintats i morter (làmines 3, n. 12 a 17).

A la rasa central (nº 2), després de rebaixar el terreny fins l'estrat 1 o de conreu, obrirem dos petites cales de sondeig (2 x 1 m.; plànol 4, làmina 6, n. 19). La cala 1 presentà la següent seqüència estratigràfica:

Estrat 1 : De 15 cms. de potència, compost per terres de color marró fosc, soltes i amb algunes arrels; constitueix el primitiu nivell de conreu, que cobreix l'estrat 2, presentant materials moderns barrejats amb els antics.

Estrat 2 : De 1 m. de potència i d'argila color marró clar, compacte i amb pedres. Es tracta d'un estrat d'aportació i és cobert per l'estrat 1, cobrint a la seva vegada el terra verge.

Hi varem distingir dos nivells, artificials, seguint el criteri del tipus de material arqueològic localitzat als mateixos, donat que en la part superior de l'estrat (nivell 2 a, de 30 cms. de potència) apareixien materials moderns (ceràmiques vidriades, entre d'altres) barrejats amb els romans, com succeïa a l'estrat 1; al segon nivell, tanmateix - nivell 2 b - que constituïa la resta de l'estrat, es va recollir només material romà.

Estrat 3 : Compost per argila de color marró clar, compacta; constitueix la terra verge. Es cobert per l'estrat 2, trobant-se a 1,15 m. de fondària en relació al primitiu nivell de conreu.

Pel que fa a la cala 2, presentà una seqüència estratigràfica similar a la primera, amb la particularitat de que a l'estrat 2 no detectàrem els dos nivells citats, apareixent en ell tan sols materials moderns.

Rasa 3.

Amb l'apertura d'aquesta rasa preteniem trobar l'antic marge que limitava el solar pel seu angle N.E. (veure plànol 2); a partir de la informació donada per l'arqueòleg Antoni Moro, es sabia que en el tall de l'esmentat marge s'observava un mur vist en secció, que per les seves característiques podria haver format part d'alguna dependència o element de la vil·la.

Amb l'ajut dels mapes topogràfics a escala 1: 200 i 1: 500, varem situar la rasa al punt en el qual suposàvem que es trobava sepultat, degut a l'acumulació recent de terres, el marge esmentat. La dificultat que suposava operar amb la pala excavadora va determinar que la rasa fos més gran que les anteriors, adoptant, a més, una forma totalment irregular pels mateixos motius, així com per la poca consistència de les terres acumulades en aquest punt en dates recents (plànol 3).

Es varen extreure les capes de terra acumulades per tal d'elevat el nivell del terreny, traient a la llum una part del marge, restant l'altre coberta, donat que es va tenir que practicar una rampa d'accés per a la pala excavadora que impossibilitava deixar descobert totalment el marge (làmina 6, n. 20; làmina 7, n. 1).

A aquesta rasa no s'obriren, en un principi, cales de sondeig, donat que la presència del tall del marge permetia, després d'una neteja, observar clarament l'estratigrafia del jaciment en aquest punt (làmines 7, n. 2-a 15), a més de comprovar la presència d'elements arquitectònics vistos en secció en aquest marge, d'acord amb les informacions abans esmentades.

Es varen poder detectar, recolzats al marge i ocultant parcialment el tall del mateix, uns considerables munts de pedres (làmina 7, n. 3 a 6), i sobre aquestes un altre munt, aquesta vegada de rajoles. Aquesta acumulació de pedres i rajoles cobria tan sols una part del tall del marge - meitat sud-, mentre que a la zona nord restava ja a la vista la secció d'un mur, el qual, tant pel seu aparell com pel tipus de morter que unia les pedres, considerem com una estructura d'època romana, pertanyent a la vil·la (làmina 7, n. 2 a 6).

Es procedí a retirar el munt de rajoles, observant-se que tant aquestes com el material que apareixia entre elles eren modernes. Immediatament després es retiraren les pedres (làmina 7, n. 7-8), i en arribar al sòl de la rasa es va obrir una cala de sondeig, paral·lela al tall del marge i amb una amplària de 1 m., amb la intenció de seguir excavant verticalment i comprovar si existien o no restes arqueològiques sota d'aquestes pedres, ja que aquestes semblaven procedir del desmantelament d'un mur de la vil·la (làmina 7, n. 2 a 15).

Es va rebaixar mig metre, netejant de pedres tot el sondeig, i deixant al descobert un estrat de terra de color marró fosc, parant l'excavació a aquesta meitat sud del marge (làmina 7, n. 15).

Els materials arqueològics associats a aquest gran munt de pedres són tots moderns: plàstics, llaunes

de conserva, ceràmica, etc., a excepció d'un fragment de vora de plat de ceràmica medieval amb decoració en verd i manganés.

S'observà com el mur es trobava, realment, orientat de E. a W. i que, a més, just en el costat W. de la rasa giraba cap el nord. Amb la intenció de conèixer millor les seves característiques formals, dimensions i contexte estratigràfic, s'obriren dues rases paral·leles als costats meridional i septentrional del mur (plànol 4) i es va poder comprovar que aquest era totalment sepultat per l'estrat 2 (general a tot el jaciment) i que es recolzava sobre la terra verge (làmina 7, n. 7 a 20). Mes que un mur pròpiament dit, aquesta estructura pot ésser considerada com una cimentació, donat que es tracta d'un encofrat fet a base de pedres de tamany mitjà barrejades entre grans mases de morter. A més, la part d'aquest element arquitectònic que gira i corre en direcció N.-S. presenta, a la seva part superior, la superfície plana, característica del punt en el qual acaben les cimentacions i comença la pared pròpiament dita (làmina 7, n. 7 a 20).

Un cop detectàrem la presència d'estructures arquitectòniques en aquest sector, donàrem per acabats els treballs de prospecció a la terrassa 1 i vàrem iniciar l'excavació de la terrassa 2.

IV

A partir dels treballs realitzats i que hem detallat als punts II i III hem arribat a una sèrie de conclusions preliminars quant a la delimitació del jaciment i l'abast dels danys causats al mateix.

Pel que fa a l'extensió del jaciment, s'ha comprovat que aquesta abasta, com a mínim, el solar limitat pels carrers de Guillem de Muntanyans, Galícia, Valls i Avinguda de Santa Eulàlia, donat que s'han detectat tant nivells arqueològics com restes d'estructures arquitectòniques a tota aquesta àrea. Quant a la zona limitada pels carrers de Galícia, Guillem de Muntanyans, Valls i Mestre Trias no comptem encara amb prou elements de judici per a afirmar o negar l'existència aquí de jaciment arqueològic, per la qual cosa cal realitzar encara els sondejos pertinents. A la resta de la zona protegida no s'ha actuat encara, ja que s'ha concedit prioritat als terrenys afectats per les obres.

En relació a les destrosses comeses a l'Aiguacuit, l'avaluació de les mateixes s'ha fet a partir de la constatació de la destrucció, no tan sols d'elements arquitectònics que es trobaven "in situ", sino també del seu contexte estratigràfic que, evidentment, ens hagués pogut proporcionar tot un seguit de dades referents a cronologies, estructuració, funcionalitat, etc., de la vil·la. De tota manera, el jaciment no ha estat destruït en la seva totalitat, i cal fer una distinció entre la zona remoguda, on resten estructures arquitectòniques a nivell de fonaments i primeres filades (sense descartar la possible existència d'estructures excavades en el subsòl), i la zona no rebaixada, que conserva encara restes arqueològiques intactes.

En definitiva, i en l'estat actual dels treballs, podem afirmar que ha desaparegut una part del jaciment, destrucció que en principi considerem important, però que només

podrà avaluar-se completament quan el nivell de coneixement arqueològic permeti establir si la magnitud de les destrosses ha estat substancial o no per al coneixement i l'estudi científic d'aquesta vil.la romana. Per aquesta raó, un cop realitzats els treballs previs de delimitació del jaciment als quals acabem de fer referència, es va procedir a l'excavació sistemàtica del mateix.

Sector 1

Un cop realitzats, com s'ha dit, els treballs previs amb la finalitat d'establir els límits del jaciment arqueològic i la magnitud i importància de la destrucció realitzada al mateix, es procedí, a instàncies del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, a l'excavació de la terrassa nº 2.

A aquesta terrassa, que denominem Sector 1, s'establí una retícula de referència planimètrica i registre d'excavació que abastava tota l'àrea de treball (quadres I al XXXII, de 4 x 4m. de costat) (plànols 3 i 4, fig. 8). Es fixà també un punt zero com a cota general per tot el jaciment.

Com a mètode de registre de l'excavació es va decidir utilitzar el sistema proposat per Harris, numerant, correlativament, tots i cadascun dels estrats i/o elements que s'anaven descobrint i, paral·lelament, elaborar un diagrama estratigràfic, que permetés relacionar totes les unitats estratigràfiques detectades, de tal forma que poguessim tenir una representació gràfica de la posició física i temporal dels mateixos.

Les dades que anirien proporcionant els treballs serien enregistrats en fitxes i es procediria a realitzar una excavació en extensió, extreient els estrats complets, sense deixar testimonis i rebaixant per nivells naturals, excepte en el cas de que apareguessin estrats d'habitació, en el qual cas, es plantejaria la conveniència o no de rebaixar mitjançant subdivisions teòriques de profunditat a convenir segons les característiques concretes de l'estrat.

En quant al registre gràfic, es confeccionaria la planta dels estrats que anessin apareguent; la planta, alçat i seccions de les estructures localitzades i, per últim, les seccions longitudinals i transversals situats en tots els talls nord-sud i est-oest, establerts mitjançant la quadrícula de referència utilitzada en aquest sector (figura 8).

Sector 1

Mitjançant les cales de sondeig i la neteja de tallis efectuades a aquesta terrassa (Q-II i III, Tallis 1, 2 i 4) (veure pàgines anteriors) sabem que, aproximadament a la meitat est^l de la terrassa existien encara estrats rics en material arqueològic - no alterats per la remoció de terres - i que, a més, devien trobar-se relacionats amb una alineació de pedres o possible mur que s'insinuava junt al tall 4 (làmina 4, n. 18 a 20; làmina 5, n. 1 a 3). Tanmateix, a l'altre part de la terrassa (la meitat oest) tan sols semblaven quedar restes al costat del tall 2 (plànol 3; làmina 3, n. 18 a 20; làmina 4, n. 1 a 4), la neteja del qual havia proporcionat material ceràmic únicament romà i concentracions de restes d'aparell de mur, encara que, per la seva disposició, no semblaven trobar-se "in situ" (làmina 3, n. 20; làmina 4, n. 1 a 3), mentre que al marge occidental del solar (límit oest d'aquest sector), localitzat amb l'apertura de la rasa 1, la terra verge apareixia immediatament sota l'estrat general 2 (làmina 3, n. 4 a 11).

Tenint en compte aquestes consideracions, es va creure oportú començar l'excavació d'aquest sector en dos punts a la vegada, obrint tant pel costat de ponent com al de llevant, per tal de comprovar si, efectivament, era en aquest darrer on es concentraven les restes arqueològiques i descartar, si calia, l'altre meitat del sector.

Donat que es disposava de poc temps, s'obriren únicament alguns quadres: a la part de llevant, junt al tall 4, els quadres VIII, XVI i XXIV; a la zona occidental s'obriren dues rases, abastant la primera la meitat oest dels quadres I, IX i XVII, mentre que la segona compren la meitat est dels quadres II, X i XVIII (plànols 3 i 4, fig. 8).

A la primera rasa del costat oest (Q-I, IX i XVIII) làmina 8, n. 4 a 6) s'excavà un primer estrat que numeràrem com U.E. 2, donat que es tracta de l'estrat argilós de color vermell, immediatament inferior al primitiu nivell de conreu, U.E.-1, i que, com ja hem exposat a la primera part d'aquest treball, cobria tot el jaciment.

Els materials que va proporcionar aquest estrat apunten cap una cronologia no molt antiga: a més del material romà es recolliren ceràmiques vidriades probablement medièvales i modernes i un fragment infonme de ceràmica blava catalana que, tant per les seves característiques de pasta i vidriat com per la seva decoració pot considerar-se una producció del segle XVII.

Entre l'estrat 2 es va detectar una bossada, als quadres I i IX (U.E. 9, làmina 8, n. 5-6) de característiques similars a l'anterior, però de menor consistència i compactat; presentava, a més, alguns carbons i còdols, a diferència de l'estrat esmentat. La seva cronologia és també tardana, com es despren del fet de tractar-se d'una bossada inclosa a l'estrat 2 i de que entre els materials que ha proporcionat figuren alguns fragments de ceràmica catalogable dins el grup de les ceràmiques grises medievals catalanes.

Per sota dels estrats 2 i 9 es va detectar una petita rasa (U.E. 11, Q-I), practicada en la terra verge i reblida per la mateixa terra argilosa que caracteritza l'estrat 2 (U.E. 10).

Les dades proporcionades per l'excavació d'aquesta primera rasa semblaven corroborar la nostra primera suposició: els estrats i elements excavats, a més de tenir cronologies tardanes, relativament modernes, es disposaven directament sobre la terra verge i devien correspondre al moment en què les restes de la vil.la foren sepultats.

Es decidí tot seguit obrir una segona rasa (mei-

tat oest dels quadres II, X i XVIII) per tal de comprovar si succeïa el mateix a aquest punt i, en tal cas, abandonar aquesta zona del sector i dedicar-nos únicament a l'excavació de l'àrea de llevant. A aquesta rasa tan sols es va detectar l'estrat 2, també cobrint directament la terra verge i amb el mateix tipus de material que a la primera rasa.

A la seqüència estratigràfica d'aquestes dues rases no apareixia l'estrat de terres de color verd fosc, amb abundant material d'època romana, que havíem detectat anteriorment al tall 2 (plànol 3, làmines 3, n. 18 a 20 i 4, n. 1 a 4). El tall nº 2, que constituïa el límit del sector 1, seccionava, d'acord amb la retícula establerta, transversalment els quadres XXV i XXVI. Es va decidir obrir la meitat nord d'aquests quadres, donat que restava englobada dins el sector 1, i veure de comprovar quina era la relació que existia entre els estrats localitzats a les rases i l'estrat que apareixia al tall 2.

Al Q-XXV aparegué la primera filada d'un mur, fet amb aparell de pedra, recolzat en sec sobre l'estrat de color verd fosc que apareixia al tall nº 2 (U.E. 13).

Aquest rebliment cobria un paviment (U.E. 14) molt dur i consistent, fet amb una barreja de grava i còdols, que havia estat bastit també sobre la terra verge. L'esmentat rebliment va proporcionar abundant material ceràmic que proporciona una cronologia àmplia, centrada en els segles I i II de la nostra Era.

Els mateixos estrats i elements foren localitzats al quadre XXVI, encara que en aquest no aparegué cap resta del mur localitzat al quadre XXV, sino una concentració de material ceràmic i fragments d'arrebossat i morter a la part superior del rebliment nº 13.

Les dades obtingudes a partir de l'excavació dels quadres XXV i XXVI ens proporcionaren una primera aproximació a les possibles fases d'ocupació i/o remodelació de la vil.la: la primera, sense datar de moment, atestada per les restes del paviment nº 14; la segona, durant el segle II o inicis del III de la nostra Era (a jutjar pels fragments, tampoc excessivament abundants, de sigil.lata clara A), representada per les restes del mur localitzat al quadre XXV.

Paral.lelament a l'excavació de la part occidental del sector 1, la descripció de la qual i conclusions preliminars acabem d'exposar, es va anar treballant a la zona est del sector. Aquí es va obrir una rasa que comprenia els quadres VIII, XVI i XXIV, dels quals es pot dir, malgrat que per manca de temps no es va poder finalitzar l'excavació dels mateixos, la seqüència estratigràfica que presenten pot relacionar-se, de moment, amb el que s'ha establert a partir de l'excavació dels quadres XXV i XXVI.

En aquest punt es varen posar al descobert dos murs. El primer d'ells (U.E. 5) corre en direcció N.-S., i es va assentar sobre un rebliment (U.E. 7) de les mateixes característiques que el localitzat als quadres XXV i XXVI (U.E. 13). D'ell es conserva tan sols la primera filada, feta amb aparell de pedra, petita i irregular, i assentat en sec.

El segon mur (U.E. 6) és orientat en direcció E.-W., i el seu aparell és també de pedra, encara que de major tamany que el de l'estructura nº 5. Conserva també tan sols la primera filada, i sembla trobar-se recolzat directament sobre el terra verge.

Es va començar a dur a terme i es va planificar l'excavació del sector 1 seguint una hipòtesi de treball, segons la qual les restes arqueològiques devien concentrar-se, tant al costat i al llarg del tall nº 2, com a la meitat E. del sector. Finalitzada, provisionalment, l'excavació del mateix, podem confirmar aquesta hipòtesi i establir una primera aproximació a la cronologia del jaciment.

Creiem, de moment, que la vil·la es va fundar pels volts del canvi d'Era; malgrat que no hem pogut datar les estructures que deuriem pertànyer a aquesta primera fase, els materials recollits, tant en la prospecció de les acumulacions de terra realitzades a partir de la destrucció parcial del jaciment, com els que es trobaven barrejats en estrats més moderns i s'han identificat mitjançant l'excavació, apunten cap aquestes dates. Així es despren de l'absència (almenys pel moment) de ceràmiques campanianes i àmfora itàlica, la presència de terra sigil·lata itàlica com a material datable més antic i la relativa abundància de terra sigil·lata gèl·lica i de ceràmica de parets fines que s'han detectat al jaciment.

Una remodelació total o parcial de la vil·la s'operaria amb posterioritat al segle I, com sembla indicar la presència de fragments de ceràmica terra sigil·lata clara A als rebliments sobre els quals es disposen algunes de les estructures descrites.

La continuïtat de l'ocupació en època romana baix-imperial és atestada per la presència de terra sigil·lata clara D (tres fragments de les formes Hayes 58, 61 A i 91 A o B), àmfora africana (fragments informes) i de la costa palestina (un fragment de la forma Almagro 54/Keay LIV) al estrat de rebliment que sepulta les estructures localitzades.

des a la zona est del sector. Aquests materials indiquen una cronologia de primera meitat del segle V d. de J.C., com a mínim.

No es pot descartar, tanmateix, una possible ocupació del terreny en època medieval, donat que tant en la prospecció realitzada a la rasa nº 3 de la terrassa 1 com a l'estrat 2 en general aparegueren fragments de ceràmica amb decoració verd i manganés (rasa 3) i, amb relativa abundància, ceràmiques vidriades i grises de probable filiació medieval.

El fet de que l'estrat 2, amb una potència mitjana de 50 a 80 cms., sigui general a tot el jaciment i cobreixi directament les estructures arquitectòniques localitzades, unit a la uniformitat d'aquest estrat i al fet de presentar barrejats materials romans ; medievals i moderns, fa pensar que es tracti en realitat d'un rebliment que podria haver estat realitzat intencionadament amb la finalitat d'acondicionar la zona per a usos agrícoles. Aquest rebliment, a jutjar per alguns dels materials localitzats en ell, podria haver-se produït en un moment contemporani o posterior al segle XVII, per bé que no és aquest un punt definitivament aclarit.

Les restes arquitectòniques localitzades no permeten, ara per ara, realitzar restitucions d'espais ni establir la funcionalitat de dependències de la vil·la, donat que han aparegut d'una forma molt fragmentària, com s'ha exposat anteriorment; no obstant això, les restes posades al descobert indiquen que, probablement, la realització de nous treballs d'excavació poden donar llum sobre aquest aspecte del jaciment arqueològic, que no es pot posar en clar amb les dades actualment existents.

AC-87-A:

- 1 - 2 : CO.....2f. vores.
3 - 6 : CO.....3f. bases.
7 - 17 : CO.....11f. informes.
26 : CO.....1f. vora.
18 : TSI.....1f. vora.
19 - 20 : TSG.....2f. vores.
21 : TSG.....1f. base.
22 : TSG.....1f. informe amb decoració.
23 - 25 : TSG.....3f. informes.
27 - 31 : TSC-A.....5f. vores.
36 : TSC-A.....1f. base.
33 - 35 : TSC-A.....1f. informe.
32 : CAf.,.....1f. vora.
37 : A.....1 pivot.
38 : RH.....1 fémur.

AC-87-A:

- 39 - 42 : CO.....4f. informes.
- 43 - 44 : TSG.....2f. informes.
- 45 : TSG.....1f. informe amb decoració.
- 46 : TSH.....1f. carena.
- 47 : TSC-A.....1f. vora.
- 48 - 49 : TSC-A.....2f. carenes.
- 50 - 51 : CAf.,.....2f. informes.
- 52 : LLR.....1f.
- 53 : A.....1f.vora.

AC-87-A:

- 54 - 55 : CO.....2f. nanses.
56 - 59 : CO.....4f. informes.
60 : CO.....1f. base.
78 : VC melat...1f. vora.
79 : VC melat...1f. informe.
80 : VC melat...1f. informe.
81 - 82 : VC melat...2f. informes.
61 : TSI.....1f. bases
62 : TSG.....1f. vora.
63 - 64 : TSG.....2f. informes. amb decoració
65 : TSG.....1f. carena.
66 : TSG.....1f. informe.
67 : TSH.....1f. vora.
68 : TSH.....1f. informe amb decoració.
69 : TSC-A.....1f. informe.
70 : TSC-A.....1f. carena.
71 - 72 : TSC-A.....2f. informes.
73 - 74 : A.....2f. vores.
75 - 77 : A.....3f. informes.
83 : AR.....1f.
84 : ARP.....1f. vermell.

AC-87-A:

- 87 - 88 : CO.....2f. vores.
- 89 : CO.....1f. nansa.
- 90 - 98 : CO.....9f. informes.
- 85 - 86 : GR.....2f. informes.
- 111 : VB.....1f. vora.
- 99 - 100 : TSG.....2f. vores.
- 101 : TSG.....1f. informe
- 102 : TSH.....1f. informe.
- 103 - 104 : CAF.,.....2f. vores.
- 105 - 106 : CAF.,.....2f. fons estriat.
- 107 - 109 : CAF.,.....3f. informes.
- 110 : A.....1f. nansa.
- 112 : PF.....1f. informe.
- 113 : ARP.....1f. vermell i blanc
- 114 : ARP.....1f. negre i blanc.
- 115 - 116 : ARP.....2f. negre
- 117 - 119 : ARP.....3f. blancs.
- 120 - 123 : Marbre.....4f. blancs
- 124 : OD.....1f.
- 125 : OI.....1f.

AC-87-A:

- 126 : CO.....1f. vora.
- 127 : CO.....1f. motllura terracota.
- 128 - 132 : CO.....5f. informes.
- 133 - 136 : CO.....4f. informes.
- 137 : CO.....1f. nansa.
- 138 : TSI.....1f. informe.
- 139 : TSG.....1f. carena.
- 140 - 141 : TSG.....2f. base.
- 142 : TSG.....1f. base amb estampilla.
- 143 - 144 : TSG.....2f. informes amb decoració.
- 145 : TSGM.....1f. informe.
- 146 : TSH.....1f. vora.
- 147 - 148 : TSH.....2f. carena.
- 149 - 150 : TSH.....2f. informes.
- 151 : TSC-A.....1f. vora.
- 152 : TSC-A.....1f. base,(2f.).
- 153 : TSC-A.....1f. carena.
- 154 : TSC-A.....1f. fons estriat (2f.).
- 155 : TSC-A.....1f. informe.
- 156 : PF.....1f. informe.
- 157 - 158 : CAF,,.....2f. fons estriat.
- 159 : CAF,,.....1f. vora.
- 160 - 163 : CAF,,.....4f. informes.
- 164 : I.....1f.
- 165 : ARP.....1f. vermell.

AC-87-A:

- 166 : CU..... lf. nansa.
- 167 : CU..... lf. informe.
- 168 : TSI..... lf. vora.
- 169 - 170 : TSG..... 2f. bases
- 171 - 172 : TSG..... lf. informe.
- 173 : A..... lf. vora.
- 174 : A..... 1 pivot.
- 176 : VE..... lf. informe.
- 177 - 179 : Escoria de ferro, 3f.

AC-87-A:

- 180 : CO..... 1f. vora.
- 181 - 182 : CO..... 2f. nanses.
- 183 : CO..... 1f. carena.
- 184 - ~~206~~ : CO..... 23f. informes.
- 207 : CO..... 1f. base.
- 208 - 209 : COS..... 2f. informes.
- ~~210~~ - 211 : CI..... 2f. informes.
- 212 : CR..... 1f. vora.
- 213 - 214 : CR..... 2f. informes.
- 215 - 219 : CR..... 5f. informes.
- 220 : TSI..... 1f. peu.
- 221 : TSG..... 1f. vora.
- 222 - 223 : TSG..... 1f. vora i paret, decorat.
- 224 - 225 : TSG..... 1f. informe, decorat.
- 226 : TSH..... 1f. peu.
- 228 - ~~229~~ : TSH..... 2f. informes.
- 230 : TSI..... 1f. informe.
- 231 : PF..... 1f. vora.
- 232 - 233 : OD..... 2f.

AC-87-A:

- 234 - 235 : GMR.....2f. informes.
236 : CO..... 1f. informe.
237 - 259 : CO..... 23f. informes.
260 - 261 : CI..... 2f. informes.
263 : TSH..... 1f. peu.
264 : TSH..... 1f. carena.
265 : TSH..... 1f. informe.
266 : PF..... 1f. informe.
267 : PF..... 1f. informe, decirat.
268 : A..... 1f. informe.
269 : Pedra..... 1f. informe, arenisca.
270 : Pedra..... 1f. informe, marbre.
271 - 273 : OD..... 3f.
274 : ET..... 1f.

AC-87-A:

- 275 - 284 : CO..... 10f. informes.
285 - 292 : COI..... 8f. informes.
293 - 294 : COS..... 2f. informes.
295 - 298 : CR..... 4f. informes.
299 : CR..... 1f. informe.
300 - ~~306~~ : CI..... 1f. vora i paret.
307 : TSG..... 1f. vora.
308 : TSG..... 1f. carena.
309 - 310 : TSG..... 2f. vores.
311 - 312 : TSG..... 2f. informes, decorats.
313 - 314 : TSG..... 2f. informes.
315 - 316 : TSH..... 2f. vores, decorades.
317 - 318 : TSH..... 2f. informes, decorats.
319 - 321 : TSH..... 3f. informes.
322 : A..... 1f. informe.
323 : I..... 1f.
324 : FE..... 1f. clau.
325 - 326 : OD..... 2f.

AC-87-A:

- 327 - 330 : CO..... 4f. informes.
336 - 337 : CO..... 2f. vorës.
338 : CO..... 1f. informe.
339 : CR..... 1f. nansa.
340 : CI..... 1f. informe.
341 - 342 : CM..... 2f.
331 : Escoria de vidre amb morter.
332 : FE..... 1f. informe.
343 - 346 : FE..... 4f. informes.
333 - 335 : Morralla... 3.
347 - 351 : Morralla... 5.

AC-87-A:

- 352 : CU..... 1f. vora.
- 353 : CU..... 1f. informe.
- 354 : COI..... 1f. informe.
- 355 : TSG..... 1f. vora.
- 356 : A..... 1f. vora.
- 357 - 358 : A..... 2f. informes.
- 359 : OD..... 1f.

360 ..

AIGUACUIT - 87 .

Terrassa-4, Q-I

U.E.: 3

AC-87-A:

361 : CO..... if. informe

362 - 364 : Morralla... 3.

AIGUACUIT - 87

Terrassa-4, Q-I

U.E.: 4

AC-87-A:

365 : I..... lf.

AC-87-A:

366 - 367 : CO..... 2f. informes.

368 : COI..... 1f. informe.

369 : A..... 1f. vora.

370 : Morralla... 1

AC-87-A:

371 : CO..... 1f. coll.
372 - 542 : CO..... 170f. informes
543 - 546 : CO..... 4f. vores.
547 : CO..... 1f. base
548 - 549 : CO..... 2f. informes.
550 -552 : CI..... 3f. informes.
553 - 554 : CO..... 3f. base.
555 - 557 : GTR..... 3f. informes.
558 : CR..... 1f. base.
559 : CR..... informe.
560 - ~~563~~ : CR..... 4f. informes
575 : CO..... 1f. informe.
564 - 566 : TSI.....3f. bases.
567 - 568 : TSI..... 2f. informes,decorats.
569 : TSI..... 1f. informe
570 : PF..... 1f. base.
571 - 572 : PF..... 2f. informes,decorats.
573 : PF..... 1f. informe.
574 : A..... 1 pivot.
578 - 580 : TG..... 3f.
581 : VE..... 1f. escoria.
582 - 584 : Pedra..... 3f. informes,Marbre.
585 - 588 : OI..... 4f..
589 : Morralla... 8.

AC-87-A:

597 : GTR..... 1f. informe.
598 : CUS..... 1f. nansa.
599 - 560 : CUS..... 2f. informes.
561 : COR..... 1f. informe.
562 - 578 : CU..... 17f. informes.
579 - 580 : CR..... 2f. informes.
581 : CR..... 1f. nansa.
582 - 585 : CR..... 4f. informes.
586 - 587 : TSI..... 2f. vores.
588 - 589 : TSI..... 2f. bases.
590 : TSI..... 1f. informe
591 - 594 : TSI..... 4f. informes.
595 - 596 : PF..... 2f. informes.
597 : A..... 1f. vora.
598 : TG..... 1f.
599 : I..... 1f.
600 - 603 : UB..... 4f.
604 - 613 : Morralla.... 10.

AC-87-A- III

570 : CO.....lf. informe.

571 : TG.....lf.

AC-87-A-III

- 646 : GTI.....1f. base.
- 647 - 651 : GTR.....5f. informes
- 652 : CO.....1f. vora.
- 656 - 671 : CO.....2f. base.
- 653 - 655 : CO.....3f. vora.
- 657 - 685 : CO.....28f. informes.
- 686 - 688 : CR.....3f. informes
- 689 : TSI.....1f. informe.
- 690 : TSC-A.....1f. perfil complet.
- 692 - 693 : CAf.,.....2f. vora.
- 694 - 696 : CAf.,.....3f. informes.
- 697 - 698 : A.....2f. informes.
- 699 - 705 : TG.....7f.
- 706 - 711 : TG.....6f. inf., sense coure.
- 712 : I.....1f.
- 713 : AR.....3f.
- 714 : CM.....1
- 715 : MO.....1
- 716 : FE.....1f. informe.
- 717 - 719 : Pedra:.....3f.
- 720 - 724 : OD.....5f.
- 725 - 732 : OI.....7f.
- 733 - 735 : MD.....3f.
- 736 - 737 : ET.....2f.
- 738 - 739 : BA.....2f.
- 740 - 750 : RM.....11f.
- 751 : Morralla,19.

AC-87-A-III:

602 : GTR.....1f. vora.
603 : GTR.....1f. vora
606 - 605 : GTR.....2f. vora.
606 : GTO.....1f. informe.
607 : VI.....1f. informe.
608 : CO.....1f. vora.
609 - 623 : CO.....15f. informes.
624 : CAf.....1f. informe.
625 : A.....1f. informe.
626 - 634 : TG.....9f.
635 : TG.....1f. sense coure.
636 : I.....1f.
645 : Moneda.....1.
637 - 639 : OD.....3.
640 - 642 : OI.....3.
643 : RM.....1.
644 : Morralla,15.

AC-87-A- III:

- 572 : CR.....1f. vora.
- 573 : CDR.....1f. informe.
- 574-579 : CO.....6f. informes.
- 580 : VC.....1f. informe, verd fosc.
- 581 - 583 : CAf.,.....3f. fons estriat.
- 584 - 585 : A.....2f. informes.
- 586 - 591 : TG.....6f. informes.
- 592 - 594 : I.....3f. informes.
- 595 - 601 : Morralla...7

AC-87-A:

759 : GTR.....1f. vora
760 : CO.....1f. vora.
761 -- 769 : CO.....9f. informes.
770 - 771 : VI.....2f. vora.
772 : VI.....1f. nansa.
773 - 775 : VI.....3f. informes
776 : VC.....1f. vora (verd).
777 : VC.....1f. base (verd).
778 - 781 : VC.....4f. informes (verd).
782 : VC.....1f. informe (melat).
783 - 784 : VC.....2f. informes (marro).
785 : VB.....1f. informe
786 : A.....3f. vora.
787 : A.....1f. informe.
788 : I.....1f.
789 - 790 : OI.....2f.
791 : Morralla.....1.

AC-87-A:

- 792 - 793 : GTR.....2f. vora.
794 - 797 : GTR.....4f. informes.
798 - 801 : CO.....4f. vora.
802 : CO.....1f. nansa.
803 - 808 : CO.....6f. informes.
809 : CI.....1f. vora.
810 : CR.....1f. nansa.
811 : CR.....1f. informe.
812 : A.....2f. vora
813 : A.....1f. paret i nansa.
814 : A.....1f. nansa.
815 : A.....1f. vora estriada.
816 : A.....1f. informe estriat.
817 - 822 : A.....6f. informes.
823 : Gran recipient, 1f. vora.
824 : Gran recipient, 1 f. informe.
825 - 828 : TG.....4f.
829 - 832 : TG.....4f. sense coure.
833 - 837 : I.....5f.
838 - 840 : Marbre.....3f.
841 : MO.....1.
842 - 843 : OI.....2f.
844 - 847 : ET.....4f.
848 - 851 : MD.....4f.
852 - 855 : RM.....4f.
856 : Marralla.....78.

AC-87-A:

857 : CR.....l perfil complet.

858 : VVM.....lf. vora.

859 : VB.....lf. informe.

AC-87-A:

860 - 861 : CO.....2f. informes.

862 - 864 : VI.....3f. informes.

865 : VC.....1f. informe,verd.

866 : Pedra.....1

867 : OI.....1f.

868 : Morrallā,1

AC-87-I:

0 : GTR..... 1f. vora.
1 - 2 : GTR..... 2f. informes
3 - 4 : CO..... 2f. vora.
5 - 8 : CO..... 4f. vora.
9 - 30 : CO..... 22f. informes.
31 : VI..... 1f. informe.
32 : VC..... 1f. informe,marron.
31 - 35 : A..... 3f. informes
36 : DO..... 1f. informe.
37 - 53 : TG..... 17f.
54 - 64 : TG..... 11f. sense coure.
65 - 70 : I..... 6f.
71 : VE..... 1f. vota.
72 : VE..... 1f. informe.
73 - 78 : OI..... 6f.
79 : RM..... 1
80 : Morralla.... 170.

AC-87-I:

81 : GTR..... 1f. base.
82 : GTI..... 1f. base
83 : GTI..... 1f. informe.
84 : COR..... 1f. informe.
85 : CO..... 1f. vora.
86 : CO..... 1f. nansa.
87 - 99 : CO..... 13f. informes.
100 : LR..... 1f. nansa.
102 - 103 : A..... 2f. informes.
101 : A..... 1f. pivot.
104 - 106 : TG..... 3f.
107 : I..... 1f.
108 - 110 : RM..... 3f.
111 : Morralla.... 2

AC-87-I:

- 112 : CO..... 1f. vora.
- 113 : CO..... 1f. informe.
- 114 : TSI..... 1f. vora.
- 115 : TSI..... 1f. informe.
- 117 - 116 : TG..... 2f.
- 118 : Morralla... 4.

AC-87-IE:

0 : VC..... 1f. base.
1 1 - 2 : VC..... 2f. informes.
3 : CU..... 1f. vora.
4 - 8 : COG..... 5f. informes.
9 : TSG..... 1f. base.
10 : TSH..... 1f. informe.
11 : A..... 1f. nansa.
12 - 13 : A..... 2f. informes.
14 - 18 : TG..... 5f. informes.
19 - 222 : I..... 4f.
23 : Morralla... 14.

AC-87-IX:

0 : GTR..... 1f. vora.
1 : GTR..... 1f. vora.
2 - 5 : GTR..... 4f. informes.
6 : VI..... 1f. informe.
7 : VB..... 1f. informe.
8 : CA..... 1f. vora.
9 - 10 : CO..... 2f. vora.
11 - 25 : CO..... 15f. vora.
26 : TSG..... 1f. informe.
27 - 38 : TG..... 12f.
39 - 44 : I..... 6f.
45 : Marralla.... 94.

AC-87-IX:

- 46 : GTR..... 1f. informe.
- 47 - 49 : TSI..... 3f. informes.
- 50 : CAf.,..... 1f. vora.
- 51 : TG..... 1f.
- 52 : Morralla.... 3.

AC-87-X:

- 0 - 6 : CO..... 7f. informes
- 7 : TSG..... 1f. vora.
- 9 - 13 : TG..... 5f.
- 14 - 15 : I..... 2f.
- 16 : Morralla... 19:

AC-87-VXII:

0 : GTO..... 1f. base.
1 - 7 : GTR..... 7f. informes.
8 : VI..... 1nansa.
9 - 13 : CO..... 5f. vora.
14 - 50 : CO..... 37f. informes.
64 : CO..... 1f. nansa.
51 - 52 : TSI..... 2f. informes.
53 : TSG..... 1f. informe.
54 : CAf.,..... 1f. vora.
62 : A..... 1f. nansa.
55 - 61 : A..... 77f. informes.
65 - 76 : TG..... 11f.
77 : I..... 1f.
78 - 83 : OI..... 6f.
84 : Morralla.... 72.

AC-87-XVIII:

0 : CR..... 1f. nansa.
1 - 4 : CO..... 4f. informes.
5 - 7 : COI..... 3f. informes.
8 : TSI..... 1f. base.
9 : TSG..... 1f. vora.
10 : TSG..... 1f. base.
11 -- 13 : A..... 3f. informes.
14 - 26 : TG..... 13f. informes.
27 - 31 : I..... 5f.
33 - 34 : VE..... 2f. informes.
35 : Bronze..... 1f. informe.
36 : OD..... 1f.
32 : Morralla... 37.

INDEX PLANOLS

- 1.- Ciutat de Terrassa i situació del jaciment.
Escala 1:10.000.
- 2.- Illeta prospectada i en proces d'excavació:
topografia original.
Escala 1:200.
- 3.- Illeta prospectada i en proces d'excavació:
topografia actual; situació de les terrasses,
talls i munts de terra amb material arqueològic.
Escala 1:200.
- 4.- Illeta prospectada i en proces d'excavació:
topografia actual; situació de les rases i cales
de prospecció.
Escala 1:200.

INDEX FIGURES:Excavació

- 1.- Netetja dels Talls 1,3 i 4:seccions.
- 2.- Cala de prospecció I: seccions nord i sur.
- 3.- Cala de prospecció I: planta de les estructures 2,3 i 8.
- 4.- Cala de prospecció II: secció longitudinal central;
estrats 2 i 3.
- 5.- Cala de prospecció II: planta dles estrata 2 i 3.
- 6.- Cala de prospecció III: seccions nord,est,sur i oest.
- 7.- Terrassa 1,Rasa 3: planta i secció del mur detectat
a la mateixa.
- 8.- Sector 1: cuadrícula de referència planimétrica.
Escala 1:400.

INDEX FIGURES : Materials

- 1.- Troballes superficials.
- 2.- Troballes superficials.
- 3.- Munt A.
- 4.- Munt B.
- 5.- Munt D.
- 6.- Tall 2.1.
- 7.- Tall 3.
- 8.- Cala de prospecció II,U.E. 3.
- 9.- Cala de prospecció III,U.E. 3.
- 10.- Cala de prospecció III,U.E.4.
- 11.- Sector 1,Q-I,U.E. 2.

LAMINES

Claus :

T: Terrassa.

Q: Quadre.

S: Sector.

LAMINA 1

- 1- Tall 5 des del S.
- 2- Tall 5 des del S.
- 3- Tall 5 des del SE.
- 4- Tall 5 des del SW.
- 5- Tall 5 des de l'E.
- 6- Tall 5 des del SE.
- 7- Tall 5, part W., des del S.
- 8- Tall 5 des del S.
- 9- Tall 5 des del S.
- 10- Tall 5 des del S. (detall).
- 11- Tall 5 des del S. (detall).
- 12- Tall 5 des del S. (detall).
- 13- Tall 5 (detall).
- 14- Fragment de mur llençat al peu del tall 5.
- 15- Fragment de mur llençat al peu del tall 5.
- 16- T. 4 des del SE.
- 17- T. 4 des del SE.
- 18- T. 4 des del SE.
- 19- T. 4 des del SE.
- 20- T. 4 des del SE.

LAMINA 2

- 1- Vista general del jaciment des del S.
- 2- Munt D.
- 3- Munt D.
- 4- Munt D.
- 5- Munt D.
- 6- Munt D.
- 7- Munt D.
- 8- Munt D (detall).
- 9- Munt D, cantonada carrer d'en Valls.
- 10- Carrer d'en Valls vist des del N.
- 11- Visió general des del carrer d'en Valls.
- 12- Visió general des del carrer d'en Valls.
- 13- Vista de la illeta delimitada pels carrers d'en Valls, Galícia, Guillem de Muntanyans i Mestre Trias, des del carrer Galícia, zona de la rasa 43a
- 14- Munt A.
- 15- T.4, zona del Q-1; munt A.
- 16- T. 4, zona del Q-1; munt A.
- 17- T.4, Q-1 i munt A.
- 18- T.4, zona Q-1, abans d'obrir-se (des del W).
- 19- T.4, zona Q-1, abans d'obrir-se (des del W).
- 20- T.4, zona Q-1, abans d'obrir-se.

LAMINA 3

- 1- T. 2 (detall).
- 2- T. 2 (detall).
- 3- T. 2 (detall).
- 4- Tall c. Guillem de Muntanyans, des del S.
- 5- Tall c. Guillem de Muntanyans, des del S. (detall).
- 6- Tall c. Guillem de Muntanyans, des del S.
- 7- Tall c. Guillem de Muntanyans, des del S.
- 8- Tall c. Guillem de Muntanyans (detall).
- 9- Rampa i talús tall c. Guillem de Muntanyans (T.4).
- 10- Tall c. Guillem de Muntanyans i Tall 3 (des del S.).
- 11- Tall c. Guillem de Muntanyans i Tall 3 (des del S.).
- 12- Tall c. Guillem de Muntanyans (detall).
- 13- Tall c. Guillem de Muntanyans (detall).
- 14- Tall c. Guillem de Muntanyans (detall).
- 15- Tall c. Guillem de Muntanyans (detall).
- 16- Tall c. Guillem de Muntanyans (detall).
- 17- Tall c. Guillem de Muntanyans (detall).
- 18- Tall 2 des del S.
- 19- Tall 2 des del S (detall).
- 20- Tall 2 des del S. (detall).

LANINA 4

- 1- Tall 2 des del S. (detall).
- 2- Tall 2 des del S. (detall).
- 3- Tall 2 des del S. (detall).
- 4- Tall 2.1.1 des del S.
- 5- Tall 3, des del S.
- 6- Tall 3, des del S.
- 7- Tall 3, des del S. (detall).
- 8- Tall 3.1.1.
- 9- Tall 3.1.2.
- 10- Tall 3.1.4.
- 11- Tall 3.1.5.
- 12- Tall 3.2.3.
- 13- Punt d'unió dels talls 1 i 4.
- 14- Tall 4, des del W.
- 15- Tall 4.1.3.
- 16- Tall 4.2.1.
- 17- Tall 4.2.1 (detall).
- 18- Tall 4.2.1. Estructura.
- 19- Tall 4.2.1 (detall).
- 20- Tall 4.2.1 (detall i estructura).

LAMINA 5

- 1- Tall 4.2.1. Neteja estructura.
- 2- Tall 4.2.1. Neteja estructura.
- 3- Tall 4.2.1. Neteja estructura.
- 4- Sondeig tall 5, des del SE.
- 5- Sondeig tall 5, des del SE. Detall estructura.
- 6- Sondeig tall 5, des del SE. Detall estructura.
- 7- T.4, Q-1, abans d'obrir-se.
- 8- T.4, Q-1 (neteja superficial, des del W.).
- 9- T.4, Q-1, U.E. 2 (des del E.).
- 10- T.4, Q-1, U.E. 4 (des del E.).
- 11- T.4, Q-1, U.E. 5 (des del E.).
- 12- T.4, Q-1, U.E. 5.
- 13- T.4, Q-1, U.E. 8.
- 14- T.4, Q-1, U.E. 8.
- 15- T.4, Q-1, U.E. 8.
- 16- T.4, Q-1, U.E. 8.
- 17- T.4, Q-1, U.E. 8.
- 18- T.4, Q-1, U.E. 8 (detall).
- 19- T.4, Q-1, U.E. 8 (detall).
- 20- T.4, Q-1, U.E. 8 (detall).

LAMINA 6

- 1- T. 2, Q-II, U.E. 1.
- 2- T.2, Q-II, U.E. 1.
- 3- T.2, Q-II, U.E. 1.
- 4- T.2, Q-II, U.E. 1.
- 5- T.2, Q-II, U.E. 3.
- 6- T.2, Q-III, U.E. 1.
- 7- T.2, Q-III, U.E. 1.
- 8- T.2, Q-III, U.E. 2.
- 9- T.2, Q-III, U.E. 2.
- 10- T.2, Q-III, U.E. 2.
- 11- T.2, Q-III, U.E. 3.
- 12- T.1, rasa I (des del S.).
- 13- T.1, rasa I (des del S.).
- 14- T.1, rasa I (des del S.).
- 15- T.1, rasa I (des del S.).
- 16- T.1, rasa I (des del S.).
- 17- T.1, rasa I (des del S.). Detall.
- 18- T.1, rasa I, des del W.
- 19- T.1, rasa II, Q-II (nivell superficial).
- 20- T.1, rasa III (des del N.).

LAMINA 7

- 1- T.1, rasa III, des del SE.
- 2- T.1, rasa III, des del SE.
- 3- T.1, rasa III, interior, des del S.
- 4- T.1, rasa III, des del N.
- 5- T.1, rasa III, des del E.
- 6- T.1, rasa III, des del NE.
- 7- T.1, rasa III, des del SE.
- 8- T.1, rasa III, des del E.
- 9- T.1, rasa III, des del E.
- 10- T.1, rasa III, des del E.
- 11- T.1, rasa III, des del SE.
- 12- T.1, rasa III, des del S.
- 13- T.1, rasa III, des del E.
- 14- T.1, rasa III, des del NE.
- 15- T.1, rasa III, des del N.
- 16- T.1, rasa III, mur (detall).
- 17- T.1, rasa III, mur (detall).
- 18- T.1, rasa III, mur (detall).
- 19- T.1, rasa III, mur (detall).
- 20- T.1, rasa III, mur (detall).

LAMINA 8

- 1- T.1, rasa III, mur (detall).
- 2- T.1, rasa III, mur (detall).
- 3- T.1, rasa III, mur (detall).
- 4- T.2, S-1, Q-I, IX i XVIII.
- 5- T.2, S-1, Q-I i IX, U.E. 9.
- 6- T.2, S-1, Q-I i IX, U.E. 9.